

Boekbespreking

W. BACKHUYS, 1975. Zoogeography and taxonomy of the land and freshwater molluscs of the Azores. Backhuys & Meesters, Amsterdam, XII + 350 pp., 32 platen en 97 kaarten (Dissertatie Rijksuniversiteit Leiden). Prijs ingenaaid fl. 89,—.

De laatste samenvattende publicatie over de land- en zoetwatermollusken van de Azoren is al weer 45 jaar oud (Nobre, 1930). Backhuys, deel uitmakend van een internationaal team dat zich bezig houdt met flora en fauna van de Macaronesische eilanden (Atlantische eilanden ten W. van N.-Afrika en ZW.-Europa), heeft nu een nieuwe, aantrekkelijk uitgevoerde, monografie van de malacofauna van deze eilanden het licht doen zien. Het werk is in eenvoudige, doch verzorgde, offset uitgevoerd en fraai geïllustreerd. Het boek, dat als dissertatie gediend heeft, omvat de volgende hoofdstukken. Na enige korte opmerkingen vooraf volgt een uitgebreide geschiedenis van de malacologie van de Azoren, die merkwaardig genoeg slechts terug gaat tot even voor het midden van de vorige eeuw. Na een lijst van vindplaatsen van de totaal 99 soorten en ondersoorten volgt een uitvoerige bespreking van deze soorten (pp. 42-256): 93 soorten landmollusken, vijf zoetwaterslakken en één zoetwatertweekleppige (*Pisidium casertanum*). Het boek wordt besloten met verspreidingstabellen, zoögeografische beschouwingen, een Duitse

samenvatting, verklaring van kaarten en platen, een literatuurlijst en een register. De kaarten en platen (tezamen met 105 figuren in de vorm van pentekeningen en foto's) zijn achterin samengevoegd.

De uitvoerigheid van het werk doet een rijkdom aan details vermoeden, die niet altijd bewaarheid wordt. Van talloze slakken is de anatomie van de geslachtsorganen onbekend ondanks het feit dat de auteur zelf levend materiaal verzamelde. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de auteur aankondigt bepaalde groepen later nader te zullen bewerken en publiceren (zie o.a. p. 218).

Een van de interessantste uitkomsten is de beschrijving van het geslacht *Helixena*, opgesteld voor de soort *Bulimus sanctaemariae*, welke soort tot voor kort als een vertegenwoordiger van de Enidae beschouwd is; anatomisch onderzoek toonde aan dat *Helixena sanctaemariae* tot de Helicidae, subfamilie Leptaxinae, behoort. Misschien zijn dergelijke verrassingen ons nog voorbehouden bij de nadere bewerking van ander materiaal.

De zoögeografische beschouwingen zullen niet iedere lezer tevreden stellen; de beschikbare gegevens zouden ongetwijfeld meer op hebben kunnen leveren.

De figuren zijn voor wat betreft de originelen over het algemeen heel mooi en functioneel; de fraai gestippelde tekeningen van Gertenaar, de duidelijke anatomische tekeningen van de hand van de auteur en de goeddeels zeer geslaagde foto's van Frias Martins dragen duidelijk bij aan de bruikbaarheid van het boek. De overige getekende afbeeldingen zijn zonder meer van gelijke kwaliteit, maar zijn echter ontleend aan bestaande werken en beelden zodoende dus exemplaren van buiten de Azoren (België, Nederland, Zuid-Afrika of onbekend) af. Iets dergelijks is uiteraard geoorloofd in een werk dat slechts afbeeldingen voor directe determinatie wil geven. Een boek echter, dat pretendeert een monografie van de mollusken van de Azoren te zijn, dient verlucht te zijn met afbeeldingen van exemplaren van deze eilanden, zelfs van de gewoonste soorten, omdat te verwachten valt dat in deze sterk geïsoleerde populaties verschillen optreden of al opgetreden zijn. Dat de auteur zich van dit principe wel bewust is, blijkt uit de aanwezigheid van foto's van Azorenschelpen van in Europa gewone soorten als *Physa acuta*, *Balea perversa*, *Rumina decollata*, *Theba pisana*, *Helix aspersa*, enz.

De 97 kaarten zijn ondergetekende wat te veel van het goede. Elke kaart geeft een volledig beeld van alle eilanden in de groep en de verspreiding van één (zelden meer dan één) soort binnen de Azoren. Daardoor komt het voor dat een aantal kaarten hetzelfde beeld geeft. Merkwaardig genoeg is van detailverspreiding, d.w.z. verspreiding binnen één eiland, geen sprake op de kaarten, terwijl hiervoor, gezien de grootte van de eilanden, wel plaats was. Dit houdt in, dat als een soort

van één vindplaats op een groot eiland bekend is, dit eiland geheel zwart gemaakt is. Als alle soorten met een zelfde verspreidingspatroon op één kaartje bijeengebracht waren, bijv. alle soorten die louter op Santa Maria voorkomen, was er misschien plaats geweest om op één kaartje vooraan de reeks de geografische positie van de Azoren ten opzichte van Europa, Afrika, Amerika en de andere eilandengroepen aan te geven.

Samenvattend kunnen wij stellen dat hier in het algemeen een voortreffelijk stuk werk geleverd is, dat echter wat betreft details hier en daar niet geheel aan de verwachtingen beantwoordt. Het is echter een werk onontbeerlijk voor een ieder die zich met de malacofauna van de Atlantische eilanden bezig houdt; daarnaast is het van belang voor de zoögeograaf, voor diegenen die in eilanden geïnteresseerd zijn, terwijl het werk uiteraard in elk taxonomisch instituut dat met niet-mariene mollusken te maken heeft, thuis hoort. De hoge prijs is een gevolg van de kleine oplage en misschien ook van het grote aantal pagina's. Dit zij de auteur vergeven, want dit zijn factoren die men als auteur/uitgever niet altijd in de hand kan houden.

A.C. VAN BRUGGEN